

Utlåtande 2012:134 RI (Dnr 302-1386/2012)

Inriktningsbeslut gällande Stockholms Hamn AB:s och Kapellskär Hamn AB:s om- och tillbyggnad av Kapellskärs hamn

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Inriktningen för om- och tillbyggnad av Kapellskärs hamn till en total projektram om ca 760 mnkr i löpande penningvärde för Stockholms Hamn AB godkänns.
2. Stockholms stadshus AB får i uppdrag att uppmana Stockholms hamn AB att teckna erforderliga avtal.

Föredragande borgarrådet Sten Nordin anför följande.

Ärendet

Kapellskär har idag fyra färjelägen, vilka är byggda på 60- och 80-talet, som behöver renoveras och ersättas med en ny pir i nytt läge. Motiven för om- och utbyggnaden är att modernisera och effektivisera hamnen, förbättra miljö och säkerhet, möta marknadens behov av befintliga och framtida volymer, fartygsstorlekar samt att avlasta Stockholm som godshamn.

Den planerade om- och tillbyggnaden innebär att en ny längre pir anläggs. Markytorna utökas och omdisponeras så att trafikflödet optimeras, de tekniska anläggningarna för elförsörjning, vatten- och avloppshantering, dagvattenhantering, källsortering av avfall m.m. byggs ut och moderniseras, så de uppfyller uppställda krav på miljö, säkerhet och arbetsmiljö.

Ett särskilt avtal har träffats mellan Sjöfartsverket, Stockholms Hamn AB och Kapellskärs Hamn AB *"gällande om- och tillbyggnad av Sjöfartsverkets*

hamn i Kapellskär m.m.”, där Stockholms Hamn AB ges rådighet att genomföra delar av projektet på Sjöfartsverkets fastighet. Avtalet reglerar ansvaret för genomförandet och kostnadsfördelningen samt ett förslag till framtida fastighetsreglering till följd av projektet.

Beredning

Ärendet har initierats av Stockholms Stadshus AB och beretts i samråd med stadsledningskontoret.

Mina synpunkter

Stockholms Hamn AB ska medverka till att säkerställa och utveckla goda förutsättningar för sjöfarten och regionens varuförsörjning och därigenom främja regionens utveckling. Kapellskärs hamn är en strategiskt viktig hamn i detta uppdrag som genom sin geografiska placering har goda förutsättningar att möta marknadens behov, bland annat genom färjeförbindelser med Östeuropa. För att möta utvecklingen och det kommande behovet behöver dock de fyra färjelägena renoveras och ersättas med en ny pir i nytt läge. Genom att göra detta moderniseras och effektiviseras hamnen, samtidigt som miljö och säkerhet förbättras och marknadens behov av befintliga och framtida volymer säkerställs. Genom att Stockholms stad och Norrtälje kommun på detta sätt gemensamt investerar i långsiktig hållbar infrastruktur stärks näringslivet, jobben och miljöarbetet i båda kommunerna.

Bilaga

- 1A Om och tillbyggnad av Kapellskärs hamn; förslag till inriktningsbeslut
- 1B Utdrag ur protokoll fört vid möte med styrelsen för Stockholms Hamn AB torsdagen den 20 september 2012, §13.
- 1C Utdrag ur protokoll fört vid möte med styrelsen för Kapellskärs Hamn AB torsdagen den 20 september 2012 § 9.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet Daniel Helldén (MP) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

1. Inriktningen för om- och tillbyggnad av Kapellskärs hamn till en total projektram om ca 760 mnkr i löpande penningvärde för Stockholms
2. Hamn AB godkänns.
3. Stockholms Hamn AB får i uppdrag att teckna erforderliga avtal.
4. Att i samverkan med Trafikverket utreda och planera en spårlösning till Kapellskärs hamn med koppling till stambanan.
5. Att därutöver anföras följande.

Stockholms hamn AB ska säkerställa och utveckla goda förutsättningar för regionens varuförsörjning och därigenom främja regionens utveckling. Sjöfarten är ett av de mest energieffektiva sätten att transportera stora godsmängder och därmed kan sjöfarten spela en viktig roll i Stockholmsregionens klimatomställning. Genom att modernisera och effektivisera Kappelskärs hamn, förbättras miljö och säkerhet samt att hamnen kan möta marknadens behov av befintliga och framtida volymer och avlasta Stockholm som godshamn.

Det är viktigt att de tekniska anläggningarna för elförsörjning, vatten- och avloppshantering, dagvattenhantering, källsortering av avfall m.m. uppfyller uppställda krav på miljö, säkerhet och arbetsmiljö. Transporternas negativa påverkan på miljön måste minska och hamnen ska klara de kommande reglerna om att ta emot svart- och gråvattnen från fartygen.

Transporter med sjöfart ska så långt som möjligt samordnas med järnväg för att utgöra stommen i ett trafikslagsövergripande system. Kappelskärs hamn saknar idag en god anslutning till regionens transportnät. En spårlösning till Kapellskärs hamn med koppling till stambanan bör utredas. Detta bör göras snarast då transporterna från Kapellskär ökar och med utbyggnad av ytterligare pir kan transportarbetet ytterligare utökas.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Inriktningen för om- och tillbyggnad av Kapellskärs hamn till en total projektram om ca 760 mnkr i löpande penningvärde för Stockholms Hamn AB godkänns.
2. Stockholms stadshus AB får i uppdrag att uppmana Stockholms hamn AB att teckna erforderliga avtal.

Reservation anfördes av Åsa Jernberg och Stefan Nilsson (båda MP) med hänvisning till reservationen av (MP) i borgarrådsberedningen.

Stockholm den 13 november 2012

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Ulrika Gunnarsson

ÄRENDET

Kapellskär har idag fyra färjelägen vilka är byggda på 60- och 80-talet. Det har konstaterats att de två äldsta antingen behöver en ordentlig renovering eller ersättas med en ny pir i nytt läge.

Det finns ett stort behov av att bygga ut och bygga om hamnen i Kapellskär. Motiven för om- och utbyggnaden kan sammanfattas i följande punkter:

- Modernisera och effektivisera hamnen.
- Förbättra miljö och säkerhet.
- Möta marknadens behov av befintliga och framtida volymer samt fartygsstorlekar.
- Fortsätta avlasta Stockholm som godshamn.

Nuläge

Två av de nuvarande färjelägena är för korta i förhållande till de flesta av dagens fartyg, och ett av dem används därför inte alls. De två andra färjelägena är 200 meter långa, men bedöms i vissa fall för korta redan för dagens trafik. Då fartygen ökat i storlek och djupgående uppfyller inte den befintliga hamnen dagens krav på en modern hamnanläggning

Hamnen har sedan flera år tillbaka brist på kajplatser och hamnplanen behöver utökas för att ge möjlighet till en effektivare trafiklösning. Hamnen saknar också en gemensam ”gatefunktion” för kontroll av fordon till och från hamnområdet.

Kapellskärs hamn kan idag inte ta emot svart- och gråvatten från fartygen. Nya regler gör att det från 1 januari 2016 blir förbjudet att släppa ut avloppsvattnet från nya fartyg och för befintliga passagerarfartyg från 1 januari 2018. Detta innebär att hamnarna runt Östersjön måste ha möjlighet att ta emot svart- och gråvatten. Inom hamnområdet finns ett avloppsreningsverk som Norrtälje kommun äger och driver. Idag saknas ledningsnät mellan kajplatser och avloppsreningsverket, men utbyggnad pågår från två av de fyra kajlägena.

I enlighet med det så kallade svaveldirektivet kommer den högsta tillåtna svavelhalten i fartygsbränsle att från den 1 januari 2015 sänkas till 0,1%, inom det s.k. SECA området, till vilket Östersjön hör. Bränslekostnaderna för rederierna kommer då att öka, vilket bedöms medföra att korta sjötransporter gynnas. Kapellskärs hamn kan tillgodose detta till Finland respektive till Baltikum, vilket bedöms medföra ökad efterfrågan på trafik över hamnen.

Tillväxten av den sjöburna godstrafiken som skett, mellan framför allt Sverige och Finland de senaste 10 till 15 åren, har huvudsakligen gått över hamnen i Kapellskär som även i fortsättningen förväntas kunna avlasta Stockholm som godshamn.

Trafikverket har haft regeringens uppdrag att analysera åtgärder för att öka kapaciteten och effektiviteten i transportsystemet. I april 2012 överlämnade Trafikverket sin utredning *"Transportsystemets behov av kapacitetshöjande åtgärder – förslag på lösningar till år 2025 och utblick mot år 2050"*, till infrastrukturministern. Några slutsatser som kan utläsas från utredningen och som är av betydelse för sjöfarten är att:

- godstransporterna förväntas öka med 60% till år 2050
- godstransporterna till sjöss förväntas öka med 77 % under samma tid
- handeln med östra Europa, Ryssland och fjärran östern kommer att öka
- trycket på hamnarna i Östersjön ökar

Eftersom en stor andel av godset i öst-västlig riktning går över Kapellskärs Hamn, förväntas detta medföra ökade trafikvolymmer.

Planerad om- och tillbyggnad

I korthet innebär den planerade om- och tillbyggnaden att en ny längre pir anläggs. Pirens läge och riktning har utvärderats med datorsimulering för att få en hamn med största möjliga manövrerbarhet och sjösäkerhet, med en så låg miljöpåverkan på omgivningen som möjligt.

Markytorna utökas och omdisponeras så att trafikflödet optimeras och genom att bygga ut och modernisera de tekniska anläggningarna för elförsörjning, vatten- och avloppshantering, dagvattenhantering, källsortering av avfall m.m., uppfyller hamnanläggningen uppställda krav på miljö, säkerhet och arbetsmiljö.

Ett särskilt avtal har träffats mellan Sjöfartsverket, Stockholms Hamn AB och Kapellskärs Hamn AB *"gällande om- och tillbyggnad av Sjöfartsverkets hamn i Kapellskär m.m."*. Genom avtalet ges Stockholms Hamn AB genom Kapellskärs Hamn AB rådighet att genomföra delar av projektet på Sjöfartsverkets fastighet. Avtalet reglerar ansvaret för genomförandet samt kostnadsfördelningen mellan Sjöfartsverket och Stockholms Hamn AB genom Kapellskärs Hamn AB för den nya lotshamnen. I avtalet finns också ett förslag till framtida fastighetsreglering som följd av projektet.

Miljötillstånd

För att driva hamnverksamhet för stora fartyg måste tillstånd enligt miljöbalken kap. 9 erhållas. Kapellskärs Hamn har sedan november 2007 tillstånd att bedriva hamnverksamhet i Kapellskär, i enlighet med en dom meddelad av Miljööverdomstolen.

Trafiken över hamnen bedöms inom överskådlig framtid, rymmas inom nuvarande miljötillstånd, men Kapellskärs Hamn AB ansökte om tillstånd till byggande i vatten (s.k. vattenverksamhet), enligt kap. 11 i miljöbalken hos Miljödomstolen i maj 2007, för att kunna genomföra föreslagna utbyggnader och förändringar i hamnen. I maj 2012 meddelade Mark- och Miljödomstolen dom, enligt vilken Kapellskärs Hamn gavs tillstånd att genomföra föreslagna arbeten i enlighet med ansökan. Domen är dock överklagad till Mark- och miljödomstolen som ännu (september 2012) inte har beslutat om man meddelar prövningstillstånd.

Organisation

Arbete med planering, projektering, tillståndsansökan m.m. har skett inom projektorganisation i Stockholms Hamn AB, i nära samarbete med ledningen för Kapellskärs Hamn. Projektet kommer att ledas av en projektchef, och uppbyggnad av projektorganisationen inför byggstart pågår. I arbetet ingår att bearbeta projektet och ta fram fullständigt underlag för ett genomförandebeslut.

Tidplan

Förutsatt att genomförandebeslut, lagakraftvunnet miljötillstånd och övriga tillstånd meddelats senast våren 2013, planeras byggstart hösten 2013. Genomförandet av projektet bedöms ta ca 2,5 år.

Ekonomi

Kostnadsbedömning

Utifrån det program- och projekteringsarbete som gjorts, bedöms investeringen för projektet uppgå till totalt ca 690 mnkr, 2012 års penningvärde. Kostnaderna kan grovt fördelas på följande poster:

• Nya kajlägen (inkl passagerargång m.m.)	460 mnkr
• Muddringsarbeten	60 mnkr
• Ny lotshamn	80 mnkr
• Hamnytor och ny logistik	90 mnkr

Stockholms Hamn AB genom Kapellskärs Hamn AB svarar för de kostnader som är en följd av att nuvarande lotshamn måste flyttas, för att ge plats åt

utbyggnaden av Kapellskärs hamn. En uppgradering av lotshamnen bekostas av Sjöfartsverket.

Uppräknat i löpande penningvärde uppgår bedömd projektutgift till ca 760 mnkr. En säkrare kalkyl kommer att tas fram som underlag för ett senare genomförandebeslut.

Finansiering

För att bedöma projektet har Stockholms Hamn AB gjort investeringsanalyser enligt nuvärdesmetoden, utifrån fyra scenarier som bygger på antaganden om trafikutvecklingen. De fyra scenarierna bygger på följande antaganden:

- a. Försiktig utveckling av nuvarande trafik.
- b. Tillväxt baserad på kapacitetsutredningens prognoser.
- c. Att svaveldirektivet ger ökad efterfrågan på korta sjöturer.
- d. ”Optimistisk” utveckling där effekter av svaveldirektivet och

utveckling enligt kapacitetsutredningen är invägda.

I beräkningen har antagits att hamnanläggningar har en livslängd om 85 år. Med dessa förutsättningar ger analysen ett nettonuvärde som för de olika scenarierna ligger mellan 590 mnkr för det försiktiga scenariot till 1 250 mnkr för det optimistiska scenariot. Projektet har en god lönsamhet och det finns en risk att trafiken kan komma att minska om den föreslagna moderniseringen inte genomförs. En uppgradering bedöms därför nödvändig för att bibehålla god lönsamhet i koncernen Stockholms Hamn AB.

Finansieringen av investeringen sker dels genom Kapellskärs Hamn AB:s eget kapital och löpande intäkter och dels genom upplåning via Stockholms stads finanssenhet, på villkor som gäller för bolagen i Stockholms stad. Beslut om finansiering tas i samband med genomförandebeslut. Kapellskärs Hamn AB har ett eget kapital på 110 mnkr och förväntas gå med god vinst framöver, men kommer sannolikt att behöva ett kapitaltillskott från ägarna Stockholms Hamn AB och Norrtälje kommun för att kunna genomföra planerad investering. Som mått har satts, att bolaget över tid bör ha en soliditet på ca 25–30%. Stockholms Hamn AB och Norrtälje kommun är överens om att kapitalförsörjningen ska ske i proportion till respektive ägarandel. Behovet av kapitaltillskott från ägarna till Kapellskärs Hamn AB bedöms bli ca 100 mnkr. Detta kommer att kunna preciseras till genomförandebeslutet våren 2013. Ett avtal beträffande kapitalförsörjningen upprättas mellan Kapellskärs Hamn AB:s ägare Stockholms Hamn AB och Norrtälje Kommun.

Risker

Den största risken för Stockholms Hamn AB är miljötillståndet som överklagats till Mark- och Miljööverdomstolen, vilken kan påverka tidsaspekten vilket medför senareläggning av projektet.

Stockholms Stadshus AB

Koncernstyrelsen för Stockholms Stadshus AB beslutade vid sitt sammanträde den 16 oktober 2012 att föreslå kommunfullmäktige att besluta följande

1. Inriktningen för om- och tillbyggnad av Kapellskärs hamn till en total projektram om ca 760 mnkr i löpande penningvärde för Stockholms Hamn AB godkänns.
2. Stockholms Hamn AB får i uppdrag att teckna erforderliga avtal.

Koncernstyrelsen beslöt för egen del att

1. Inriktningen för om- och tillbyggnad av Kapellskärs hamn till en total projektram om 760 mnkr i löpande penningvärde för Stockholms Hamn AB godkänns.
2. Stockholms Hamn AB får i uppdrag att teckna erforderliga avtal.
3. Protokollet i detta ärende förklaras omedelbart justerat.

Stockholms Stadshus AB i samråd med stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 19 september 2012 har i huvudsak följande lydelse.

Enligt beslut i budget för 2012, med inriktning 2013-2014, ska Stockholms Hamn AB medverka till att regionens behov av effektiv hamnkapacitet tillgodoses i ett långt perspektiv. Det ska ske i lämpliga former av samverkan med andra hamnar och intressenter. Den föreslagna moderniseringen av Kapellskär är ett bra exempel på sådan utveckling för Stockholms Hamn AB, och kommer medföra ökad kapacitet för sjöfarten i regionen, både avseende passagerar- och godstrafik. Moderniseringen och utbyggnaden ger också förutsättningar för mindre miljöpåverkan från fartygstrafiken och svarar mot de krav som kommande lagstiftning anger.

De upprättade kalkylerna pekar på en god lönsamhet i projektet, tack vare den växande marknaden kring Östersjön och Kapellskärs strategiska läge, med en relativt kort inseglingssträcka och god anslutning till regionens transportnät.

Tidigare projektredovisningar har aviserat en ca 30% lägre investeringsnivå. Denna nivå har inte reviderats sedan 2006 och nu redovisade kalkyler baseras på mer genom-

arbetat underlag, samt omfattar bl.a. en indexuppräkning om ca 3,5% per år. Koncernledningen och stadsledningskontoret vill dock poängtera vikten av att bolaget fortsättningsvis nogsamt bevakar och följer upp eventuella behov av revideringar av bedömd investeringskalkyl.

Då projektet utgör omfattande investeringar och är att definiera som ett stort projekt (>300 mnkr) enligt kommunfullmäktiges investeringsregler, uppmanar därför koncernledningen Stockholms Hamn AB, att kontinuerligt återkomma till sin styrelse och till koncernledningen med lägesredovisning.

Den föreslagna moderniseringen av Kapellskär medför också att den prognostiserade ökningen av fartygstrafik kommer kunna tillgodoses, huvudsakligen i Kapellskär och Norvik. Därmed kan utvecklingen av Värtapiren och närliggande område genomföras, utan att stora volymer i ökad sjötrafik måste tillgodoses i ett så citynära läge.

Sammantaget anser koncernledningen och stadsledningskontoret att den föreslagna moderniseringen av Kapellskär är väl motiverad och har goda förutsättningar att bidra till fortsatt lönsamhet hos Stockholms Hamn AB. Koncernledningen och stadsledningskontoret anser också att projektet är viktigt för stadens och regionens fortsatta utveckling genom att den ökar kapaciteten och minskar miljöpåverkan av nödvändig sjöfart.